

ZASADY WYNAJMU POJAZDU ZASTĘPCZEGO W RAMACH OBOWIĄZKOWEGO UBEZPIECZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ POSIADACZY POJAZDÓW MECHANICZNYCH

1. Ustalanie zasadności roszczenia o pokrycie kosztów wynajmu pojazdu zastępczego

Z obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych roszczenie poszkodowanego o wypłatę odszkodowania jest uzasadnione, gdy z całokształtu okoliczności wynika, że poszkodowany jednocześnie:

- nie mógł korzystać ze swojego pojazdu, w takim samym zakresie, w jakim korzystałby z niego, gdyby mu szkody nie wyrządzono,
- poniósł wydatki, które były celowe i konieczne (niezbędne) do korzystania z innego pojazdu w takim samym zakresie, w jakim korzystałby z pojazdu, który uległ uszkodzeniu,
- jako osoba fizyczna nieprowadząca działalności gospodarczej nie mógł zaspokoić swoich potrzeb konsumpcyjnych i życiowych w inny sposób, w szczególności poprzez korzystanie z ogólnodostępnych środków transportu.

Roszczenie o pokrycie kosztów wynajmu pojazdu zastępczego wymaga należytego udowodnienia przez poszkodowanego zasadności wynajmu pojazdu zastępczego oraz właściwego jego udokumentowania. Na poszkodowanym ciąży ponadto obowiązek minimalizacji szkody i przeciwdziałania zwiększaniu jej rozmiarów.

Ubezpieczyciel jest uprawniony do weryfikacji przesłanek leżących u podstaw podjętej przez poszkodowanego decyzji o wynajęciu pojazdu zastępczego. Przy akceptacji - w konkretnym przypadku - kosztów wynajmu pojazdu zastępczego, jako części szkody podlegającej obowiązkowi odszkodowawczemu, ubezpieczyciel powinien uwzględnić możliwość posłużenia się przez poszkodowanego innymi środkami zaradczymi (np. korzystanie z taksówki lub innych środków komunikacji publicznej), o ile w danym stanie faktycznym były uzasadnione ekonomicznie.

W celu uniknięcia sytuacji, w której poszkodowany zdecyduje się na wynajem pojazdu zastępczego w warunkach, które nie uzasadniają korzystania z takiego pojazdu – na życzenie poszkodowanego - ubezpieczyciel będzie informował o okolicznościach, które umożliwiają uznanie kosztów wynajmu pojazdu zastępczego za uzasadnione, a także o dowodach, jakie są wymagane w celu uzyskania zwrotu poniesionych kosztów.

Na żądanie poszkodowanego, który zamierza wynająć pojazd zastępczy, poparte niezbędnymi dowodami ubezpieczyciel potwierdzi niezwłocznie na piśmie, że w danym przypadku uzna koszt wynajmu pojazdu zastępczego za uzasadniony, z zastrzeżeniem, że nie dotyczy to ostatecznego okresu trwania wynajmu.

Uzasadnione roszczenie poszkodowanego o pokrycie kosztów wynajmu pojazdu zastępczego może wystąpić w następujących przypadkach:

1.1 Poszkodowany jest osobą, której pojazd jest niezbędny do prowadzenia działalności gospodarczej:

- 1.1.1.** Wykorzystywanie uszkodzonego pojazdu w ramach prowadzonej działalności gospodarczej jest wystarczającą przesłanką do uznania roszczenia co do zasady.
- 1.1.2.** Osoba poszkodowana ubiegająca się o zwrot kosztów pojazdu zastępczego zobowiązana jest udokumentować fakt prowadzenia działalności gospodarczej (np. zaświadczeniem o wpisie do ewidencji gospodarczej) oraz sposób wykorzystywania uszkodzonego pojazdu w ramach tej działalności gospodarczej (np. poprzez złożenie wypisu z ewidencji środków trwałych, dokumentacji potwierdzającej rozliczanie kosztów użytkowania pojazdu w ramach działalności). Katalog środków dowodowych jest otwarty i zależy m.in. od rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej, sposobu i zakresu prowadzenia księgowości, także w zakresie rozliczania kosztów używania pojazdu.
- 1.1.3.** W uzasadnionych przypadkach dotyczących przedsiębiorców używających wiele pojazdów zasadne może być przeprowadzenie dodatkowo analizy, czy w czasie naprawy uszkodzonego pojazdu nie było możliwości wykorzystania innego pojazdu o parametrach pozwalających na zaspokojenie potrzeb, które były realizowane przez poszkodowanego przy użyciu pojazdu uszkodzonego.
- 1.1.4.** Jeżeli poszkodowany jest osobą, której pojazd jest niezbędny do wykonywania działalności zawodowej (np. adwokat, architekt), udokumentowaniu podlega również fakt oraz sposób wykonywania zawodu uzasadniający konieczność częstego przemieszczania się dla skutecznego, niezakłóconego wykonywania działalności zawodowej.

1.2 Poszkodowany jest osobą fizyczną nie prowadzącą działalności gospodarczej:

- 1.2.1.** Jeżeli z całokształtu okoliczności wynika, że poszkodowany jest osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej i nie mógł zaspokoić swoich potrzeb konsumpcyjnych i życiowych w inny sposób, w szczególności poprzez korzystanie z ogólnodostępnych środków transportu, zwrot kosztów wynajęcia pojazdu zastępczego przysługuje, jeżeli nakłady na ten cel miały charakter wydatków celowych i koniecznych, poniesionych w związku z niemożnością używania uszkodzonego pojazdu w dotychczasowy sposób.
- 1.2.2.** Poszkodowany powinien udowodnić sposób, w jaki dotychczas korzystał z pojazdu, intensywność używania tego pojazdu, długość dokonywanych przejazdów, w jakim celu dokonywał przejazdów. Zwrot kosztów wynajmu pojazdu zastępczego przysługuje, gdy w sprawie występują, udokumentowane przez poszkodowanego, okoliczności wskazujące, że pojazd był konieczny do wykonywania dojazdów do pracy, albo konieczność korzystania z pojazdu miała charakter osobisty lub rodzinny (np. konieczność dowozu niepełnosprawnego członka rodziny do lekarza lub na rehabilitację), lub wynikała z okoliczności zewnętrznych (np. ze względu na miejsce zamieszkania poszkodowanego brak jest połączenia środkami komunikacji publicznej pomiędzy miejscem pracy a zamieszkania lub występują w tym zakresie inne istotne utrudnienia, wykluczające zaspokojenie uzasadnionych potrzeb poszkodowanego w bardziej ekonomiczny sposób).
Udokumentowanie przez poszkodowanego okoliczności dotyczących korzystania z pojazdu nie może wiązać się z wykraczającymi ponad uzasadnioną potrzebę utrudnieniami dla poszkodowanego i następuje np. w drodze oświadczenia. W przypadku, gdy oświadczenie to budzi wątpliwości, możliwa jest jego weryfikacja

przez ubezpieczyciela lub zażądanie dodatkowych dowodów odnośnie wskazanych przez ubezpieczyciela konkretnych okoliczności.

- 1.2.3.** Nie w każdym jednak przypadku wydatki na pokrycie kosztów wynajmu pojazdu będą mogły zostać uznane za celowe i konieczne. Jeżeli poszkodowany wykorzystywał swój pojazd z niewielką intensywnością lub na krótkie odległości (np. raz w tygodniu do zaspokajania osobistych potrzeb - do wyjazdu w celu wypoczynku na działkę, dojazdu do kościoła), wskazane okoliczności mogą nie uzasadniać roszczenia o pokrycie kosztów wynajmu pojazdu zastępczego. Innym sposobem naprawienia szkody umożliwiającym zaspokojenie jego potrzeb konsumpcyjnych i życiowych może być skorzystanie przez poszkodowanego z innego środka transportu (np. z przejazdów taksówką lub innych środków komunikacji publicznej), jeżeli w warunkach konkretnej sprawy, alternatywny środek transportu jest dostępny dla poszkodowanego, a korzystanie z niego będzie dla poszkodowanego dogodne w stopniu zbliżonym do korzystania z własnego pojazdu. Za niedogodne dla poszkodowanego uznać należy w szczególności te alternatywne środki transportu, z których korzystanie w porównaniu do własnego pojazdu będzie w istotny sposób uciążliwe lub będzie wymagać większej ilości czasu z uwagi na np. niedogodny rozkład jazdy komunikacji publicznej lub umiejscowienie stacji (przystanków), czy też konieczność wielu przesiadek.
- 1.2.4.** Katalog stanów faktycznych uzasadniających konieczność wynajęcia pojazdu zastępczego jest otwarty i w każdym przypadku podlega indywidualnej ocenie.
- 1.2.5.** Zakwestionowanie zasadności wynajęcia pojazdu zastępczego nie wyklucza wypłaty kwoty odpowiadającej kosztom alternatywnych środków transportu, które w okolicznościach konkretnej sprawy byłyby uzasadnione.

2. Weryfikacja okresu wynajmu pojazdu zastępczego

2.1 Szkoda częściowa:

- 2.1.1.** Zasadny okres zwrotu kosztów wynajęcia pojazdu zastępczego obejmuje zsumowane okresy częściowe:
- 1) okres od dnia powstania szkody do dnia jej zgłoszenia ubezpieczycielowi – o ile zgłoszenie nastąpiło bez nieuzasadnionej zwłoki. Za typowy, wystarczający okres uznaje się 3 dni – nie wymaga on uzasadniania. W przypadku późniejszego zgłoszenia szkody wskazane jest wyjaśnienie ze zgłaszającym powodów zwłoki. Obiektywne, nie leżące po stronie poszkodowanego przeszkody uzasadniają uznanie całego okresu pomiędzy zaistnieniem a zgłoszeniem szkody;
  - 2) od dnia zgłoszenia szkody do dnia dokonania oględzin przez przedstawiciela ubezpieczyciela oraz otrzymania przez poszkodowanego (lub upoważniony przez poszkodowanego podmiot, warsztat) dokumentu szczegółowo opisującego uzasadniony zakres naprawy. Może być nim protokół oględzin lub kalkulacja kosztów naprawy. Dokument winien być potwierdzeniem, że naprawa jest ekonomicznie uzasadniona (tj. szkoda nie została zakwalifikowana przez ubezpieczyciela jako całkowita);
  - 3) czas technologiczny naprawy ustalony w oparciu o technologię producenta pojazdu (przeliczony z jednostek czasowych kosztorysu naprawy);
  - 4) okres oczekiwania na ewentualne oględziny dodatkowe w toku naprawy (od chwili zgłoszenia takiego wniosku ubezpieczycielowi do czasu wykonania oględzin dodatkowych);

- 5) okres organizacyjny na znalezienie warsztatu naprawczego, zlecenie naprawy, przyjęcie / odbiór pojazdu z naprawy – standardowo przyjmuje się łącznie do 2 dni;
- 6) okres oczekiwania na sprowadzenie części zamiennych – w granicach maksymalnie 2 dni roboczych; warunkiem uznania okresu przekraczającego 2 dni robocze jest wystawienie przez serwis zaświadczenia potwierdzającego sytuację, że w tym terminie nie można nabyć w sieciach dystrybucyjnych autoryzowanych lub niezależnych dostawców części zamiennych elementu niezbędnego do przeprowadzenia naprawy. Ponadto ubezpieczyciel może weryfikować zaświadczenia m.in. poprzez analizę częstotliwości wymiany poszczególnych elementów na bazie systemów eksperckich stosowanych do kosztorysowania napraw powypadkowych oraz możliwości nabycia danej części zamiennej w sieciach dystrybucyjnych autoryzowanych lub niezależnych dostawców części zamiennych.

2.1.2. W niektórych okolicznościach faktyczne wskazane okresy mogą się nakładać, co należy uwzględnić w ustalaniu okresu zasadnego wynajmu pojazdu zastępczego.

2.2 Szkoda całkowita:

2.2.1. Zasadny okres zwrotu kosztów wynajęcia pojazdu zastępczego obejmuje zsumowane okresy cząstkowe:

- 1) okres od dnia powstania szkody do dnia jej zgłoszenia ubezpieczycielowi – o ile zgłoszenie nastąpiło bez nieuzasadnionej zwłoki. Za typowy, wystarczający okres uznaje się 3 dni – nie wymaga on uzasadniania. W przypadku późniejszego zgłoszenia szkody wskazane jest wyjaśnienie ze zgłaszającym powodów zwłoki. Obiektywne przeszkody, nie leżące po stronie poszkodowanego, uzasadniają uznanie całego okresu pomiędzy zaistnieniem a zgłoszeniem szkody;
- 2) od dnia zgłoszenia szkody do dnia dokonania oględzin przez przedstawiciela ubezpieczyciela oraz otrzymania przez poszkodowanego (lub upoważniony przez poszkodowanego podmiot, warsztat) informacji o zakwalifikowaniu szkody jako całkowitej. Informacja ta nie musi być tożsama z decyzją o przyznaniu odszkodowania;
- 3) okres niezbędny na sprzedaż wraku pojazdu i zakup innego pojazdu o zbliżonych parametrach oraz jego rejestracji. Przyjmuje się, że okres 7 dni od przekazania informacji o kwalifikacji szkody jako całkowitej (jeżeli informacji tej towarzyszy informacja o wycenie wraku) jest zazwyczaj wystarczający i winien być uwzględniony w refundowanym okresie użytkowania auta zastępczego bez potrzeby uzasadniania ze strony poszkodowanego. Okres przekraczający 7 dni powinien być oceniany indywidualnie pod kątem dołożenia przez poszkodowanego należytej staranności w podjętych działaniach w celu sprzedaży wraku i kupna nowego pojazdu. Przy ocenie dołożenia należytej staranności uwzględnia się również możliwość zakupu innego samochodu, za środki finansowe posiadane lub dostępne przez poszkodowanego, bez oczekiwania na sprzedaż wraku. Okres przekraczający 7 dni może być uwzględniony w szczególności wówczas, gdy poszkodowany nie posiadał i nie miał możliwości uzyskania środków finansowych na zakup innego samochodu oraz gdy wydłużenie okresu wynajmu pojazdu zastępczego było następstwem przyjęcia przez ubezpieczyciela wyższej wartości wraku aniżeli rynkowa, chyba

że ubezpieczyciel zapewnił możliwość przejęcia własności wraku lub sprzedaży do wskazanego podmiotu po przyjętej przez niego cenie.

2.2.2. Jeśli powyższe zsumowane okresy wykraczają poza dzień wypłaty odszkodowania, dzień wypłaty odszkodowania uznaje się za koniec okresu zasadnego zwrotu kosztów wynajęcia pojazdu zastępczego, chyba że wypłata odszkodowania nastąpiła w okresie do upływu 7 dni od dnia przekazania informacji o kwalifikacji szkody jako całkowitej (wraz z wyceną wraku). W tym ostatnim przypadku koniec okresu zasadnego zwrotu kosztów wynajęcia pojazdu zastępczego przypada na 7. dzień licząc od dnia przekazania informacji o kwalifikacji szkody jako całkowitej.

3. Weryfikacja wysokości kosztów wynajmu pojazdu zastępczego

3.1 Wynajęty pojazd powinien być zbliżonej (nie wyższej) klasy, co pojazd uszkodzony.

3.2 Koszt doby wynajmu nie powinien odbiegać od cen występujących na lokalnym rynku nie więcej jednak, niż ceny stosowane w renomowanych, ogólnopolskich wypożyczalniach należących do wiodących sieci.

3.3 Jeżeli w miejscu zamieszkania poszkodowanego żadna z wypożyczalni pojazdów nie będzie mogła zaoferować wynajęcia pojazdu zbliżonego parametrami do pojazdu uszkodzonego, wówczas zostaną uznane koszty wynajęcia pojazdu wyższej kategorii, z zastrzeżeniem, że koszt wynajmu pojazdu zastępczego nie może przekroczyć cen renomowanych, ogólnopolskich wypożyczalni należących do wiodących sieci, mających zastosowanie do wynajmu pojazdu tej samej klasy, co uszkodzony pojazd.

3.4 Ubezpieczyciel nie odpowiada za te rodzaje kosztów związanych z korzystaniem z pojazdu zastępczego, które poszkodowany poniósłby również wtedy, gdyby korzystał z pojazdu uszkodzonego w taki sam sposób jak z pojazdu zastępczego. Wyłączenie nie obejmuje kosztów spełniających łącznie następujące warunki:

- zostały poniesione na nabycie usług ściśle związanych z pojazdem zastępczym,
- usługi te są konieczne dla zapewnienia możliwości korzystania z tego pojazdu w taki sam sposób, w jaki dotychczas wykorzystywany był pojazd uszkodzony,
- poszkodowany nabył uprzednio analogiczne usługi ściśle związane z pojazdem uszkodzonym, z których nie może korzystać poruszając się pojazdem zastępczym.

3.5 Fakt wykorzystywania pojazdu zastępczego w miejsce pojazdu uszkodzonego powinien być neutralny dla majątku poszkodowanego. Poszkodowany nie powinien zostać wzbogacony, ani też nie powinien doznać uszczerbku, wskutek tego, że w miejsce pojazdu uszkodzonego używa pojazdu zastępczego. Dlatego też ubezpieczyciel nie odpowiada za koszty, które poszkodowany poniósłby również wtedy, gdyby korzystał z pojazdu uszkodzonego (np. koszty paliwa, opłaty parkingowe).

3.6 Jeżeli jednak poszkodowany poniósł koszt określonej usługi która może być realizowana tylko w odniesieniu do pojazdu uszkodzonego (np. roczne prawo przejazdu drogami płatnymi pojazdem na określonych numerach rejestracyjnych), ubezpieczyciel powinien pokryć również koszt analogicznej usługi wykupionej w odniesieniu do pojazdu zastępczego, o ile jest to konieczne dla zapewnienia możliwości korzystania z pojazdu zastępczego w taki sam sposób, w jaki wykorzystywany był przez poszkodowanego pojazd uszkodzony.